

СКЛАДОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ГОСПОДАРСЬКИХ СТРУКТУР

БІЛЕНСЬКА Я. Р.

аспірантка

БОНДАРЧУК М. К.

кандидат економічних наук

Львів

Сьогодні, в умовах нестабільного ринкового середовища, головним чинником економічного зростання та забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств є здійснення останніми інноваційної діяльності. Розробка та впровадження інновацій є вкрай важливим і актуальним завданням сьогодення, адже роль інновацій постійно зростає. Ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств господарських структур залежить насамперед від раціональної організації функціонування складових їх інноваційного потенціалу. В економічній літературі дослідники прагнуть визначити принципи, що лежать в основі успішного розвитку інновацій. У зв'язку з цим великий інтерес викликає вивчення ролі інформаційного забезпечення в процесі здійснення промисловими підприємствами інноваційної діяльності.

Вагомий внесок у дослідження сутності інноваційного потенціалу та визначення його складових зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І. В. Алексеев, Й. М. Петрович, В. М. Чубай, Н. І. Чухрай, А. В. Дзюбіна, С. М. Ілляшенко, Д. І. Кокурін, Г. Я. Гольдштейн, Л. А. Лисенко, Є. В. Колесников та інші. Аналізуючи дослідження цих вчених, можна зробити висновок про відсутність єдності думок щодо визначення складових інноваційного потенціалу та недостатність розкриття питання визначення місця інформаційного забезпечення в інноваційному розвитку промислового підприємства господарської структури.

Метою статті є визначення складових інноваційного потенціалу промислового підприємства господарської структури та дослідження місця інформаційного забезпечення в інноваційному розвитку промислового підприємства.

Необхідною умовою досягнення встановлених підприємством цілей є максимально повне використання його існуючих потенційних можливостей. Якщо розглядати підприємство як об'єкт управління, необхідно, у першу чергу, знати, якими можливостями підприємство володіє зараз, і які можливості воно буде мати в перспективі, щоб забезпечити свій статус на ринку. Ці можливості в економічній науці прийнято називати потенціалом [1]. Дуже часто промислові підприємства, володіючи необхідним інноваційним потенціалом, не в змозі реалізувати його, тобто перетворити у капітал, через недосконалість інформаційного забезпечення та його безсистемний характер.

Існують різні погляди авторів щодо визначення суті інноваційного потенціалу. Отже, враховуючи результати наукових досліджень, *інноваційний потенціал промислового підприємства* – це сукупність всіх тих видів ресурсів, які необхідні для здійснення інноваційної діяльності та можливостей цих ресурсів забезпечувати розробку та впровадження інновацій.

Існують також різні підходи щодо визначення складових інноваційного потенціалу.

В. М. Чубай виділяє такі складові інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства: кадрова, науково-дослідницька, фінансово-економічна, матеріально-технічна та організаційно-управлінська [2].

А. В. Дзюбіна зосереджується на таких складових інноваційного потенціалу: кадрова, маркетингова, наукова, виробничо-технологічна, фінансова, інформаційна та матеріально-технічна [3].

С. М. Ілляшенко до складових інноваційного потенціалу відносить науково-технічну інформацію, управління і кадри [4].

Д. І. Кокурін у монографії «Інноваційна діяльність» виділяє три складові інноваційного потенціалу: ресурсну, внутрішню і результативну [5].

На думку Г. Я. Гольдштейна, основними складовими поняття «інноваційний потенціал» є НДДКР, маркетинг, виробництво, управління [6].

А. В. Гриньов виділяє кадрову, матеріально-технічну, інформаційно-методологічну та організаційно-управлінську складові інноваційного потенціалу [7].

З урахуванням сутності та виділених цілей інноваційної діяльності підприємства Л. А. Лисенко виділяє такі її складові: науково-технологічну, виробничу, економічну, природоохоронну та соціально-психологічну [8].

Є. В. Колесников виділяє такі складові інноваційного потенціалу промислового підприємства: фінансова, матеріально-технічна, трудова, організаційна, ринкова [11].

Враховуючи результати наукових досліджень, виділимо такі складові інноваційного потенціалу промислового підприємства: внутрішню, зовнішню (ринкову) та інформаційно-інтерфейсну. У свою чергу, під внутрішньою складовою слід розуміти інтелектуальну, фінансову та виробничу складові.

Інтелектуальна складова інноваційного потенціалу характеризується кадровими ресурсами та науково-технічною інформацією.

Інформаційні ресурси відіграють неабияку роль в процесі інтелектуального розвитку промислового підприємства: *по-перше*, вони являються вихідним матеріалом будь-якої науково-дослідної роботи, *по-друге*, вони виступають результатом НДДКР. Використання

результатів інтелектуального розвитку промислового підприємства в процесі впровадження інновацій у виробництво відбувається на основі передачі інформації.

Найважливішим ресурсом інтелектуальної складової інноваційного потенціалу виступає науково-технічна інформація.

Інтелектуальна складова за [9] визначає можливості генерації та сприйняття ідей, задумів новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень (ідея – найзагальніше уявлення про новацію, а задум – варіант ідеї, виражений у зрозумілій формі для споживачів). Це передбачає наявність на підприємстві фахівців з високою фаховою підготовкою та творчими здібностями, здатних застосовувати свої знання і уміння для продукування нових практично орієнтованих знань, втілювати їх в інновації конкретної спрямованості, що відповідають потребам ринку. Вважається, що за стан такої підготовки відповідальними є служба кадрового забезпечення і особисто головний інженер на промислових підприємствах.

Термін «інтелектуальний потенціал» часто вживається з терміном «інновації», оскільки інноваційний процес, створення і використання нових технологій є однією з форм реалізації інтелектуального потенціалу. Інтелектуальний потенціал підприємства здебільшого має нематеріальний характер, його складно виміряти, оскільки він не відображається у бухгалтерських чи статистичних даних. Проте визначення його величини є надзвичайно важливим для розробки і реалізації стратегії розвитку промислового підприємства, посилення конкурентоспроможності його продукції [10].

Інтелектуальна складова інноваційного потенціалу промислового підприємства має нематеріальний характер, її складно виміряти, оскільки вона не відображається у бухгалтерських чи статистичних даних. Проте визначення її величини є надзвичайно важливим для розробки та впровадження інновацій на промислових підприємствах.

Фінансова складова інноваційного потенціалу характеризується фінансовими ресурсами, які необхідні промислому підприємству для здійснення інноваційної діяльності. Сокиринська І. Г. та Аберніхіна І. Г. вважають, що вміння підприємства максимально використовувати власний фінансовий потенціал значною мірою зумовлює його конкурентоспроможність, оскільки, насамперед, фінансовий потенціал формує основу для виробництва певного обсягу і асортименту продукції [1].

Варто відзначити, що фінансові ресурси є тим «провідним ланцюжком» від процесу зародження інновацій до виробництва інноваційних товарів та послуг.

Виробнича складова інноваційного потенціалу характеризується матеріально-технічними, організаційно-управлінськими та трудовими ресурсами, які необхідні промислому підприємству для здійснення інноваційної діяльності.

У сучасних умовах основою ефективного використання всіх видів ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності, стає інформаційне забезпечення. Важливість інформаційного забезпечення в іннова-

ційній діяльності промислових підприємств переоцінити неможливо, адже інформація відіграє об'єднуючу функцію щодо всіх складових інноваційного потенціалу. Варто також відзначити, що між інтелектуальною, фінансовою та виробничою складовими інноваційного потенціалу промислового підприємства господарської структури необхідним є постійний обмін інформацією.

Деякі дослідники виділяють окремо інформаційну та інтерфейсну складові інноваційного потенціалу, або ж про інтерфейсну складову взагалі не згадують. Ми вважаємо, що доцільно було б об'єднати їх в одну інформаційно-інтерфейсну складову, яка повинна обслуговувати (забезпечувати інформацією) всі етапи інноваційного розвитку промислового підприємства та бути специфічною формою взаємозв'язку та взаємодії всіх підрозділів підприємства. Під інформаційно-інтерфейсною складовою інноваційного потенціалу доцільно розуміти певну систему інформаційного забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства господарської структури.

Система інформаційного забезпечення складається із зовнішньої і внутрішньої інформаційної бази. Зовнішня інформаційна база характеризується інформацією про споживачів, конкурентів та загальною ситуацією про ринок.

Внутрішня інформаційна база складається із науково-технічної, виробничої, обліково-економічної та фінансової інформації.

Варто зазначити, що без наявності достовірної та своєчасної інформації неможливим є формування та реалізація інноваційної стратегії промислового підприємства. Основними шляхами підвищення якості інформаційного забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств є подальша інтеграція внутрішньої інформації (науково-технічної, виробничої, обліково-економічної та фінансової інформації) та інформації із зовнішніх джерел (максимальне врахування потреб споживачів); підвищення оперативності внесення змін в інформаційні файли. Особливо актуальним і важливим завданням постає розробка системи інформаційного забезпечення, яка б забезпечувала інтеграцію інформації різних складових інноваційного потенціалу промислового підприємства для прийняття управлінських рішень.

Складові інноваційного потенціалу промислового підприємства зображені на *рис. 1*.

Зв'язок (1) показує, що система інформаційного забезпечення повинна забезпечувати необхідною інформацією та задовольняти інтереси широкого кола зовнішніх користувачів.

Зв'язок (2) характеризується надходженням інформації із зовнішнього середовища про споживачські запити та загальну ситуацію на ринку.

Зв'язками (3), (4) та (6) відображено складові інноваційного потенціалу промислового підприємства господарської структури.

Зв'язок (5) характеризується забезпеченістю промислового підприємства господарської структури інформаційними ресурсами про стан зовнішнього та вну-

трішнього середовищ функціонування підприємства, інформаційними технологіями, технічними засобами та програмним забезпеченням для здійснення інноваційної діяльності.

Зв'язки (8), (10) і (12) показують, що інформаційне забезпечення формується шляхом подання інформаційних запитів щодо стану кожної із складових інноваційного потенціалу, для одержання дійсно релевантної інформації, яка необхідна для здійснення інноваційної діяльності.

Зв'язки (7), (9) і (11) характеризуються надходженням науково-технічної, фінансової та виробничої інформації щодо поданих інформаційних запитів, яка необхідна для успішного здійснення інноваційної діяльності.

формаційне забезпечення відіграє важливу роль у будь-яких управлінських процесах підприємства. Інформаційні ресурси забезпечують конкурентоспроможність підприємства та вирішують широке коло його стратегічних завдань.

Рівень інформаційного забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств впливає на здатність підприємства ефективно реалізувати його інноваційний потенціал. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сокиринська І. Г., Аберніхіна І. Г., Наумов О. С. Система інформаційного забезпечення фінансового ме-

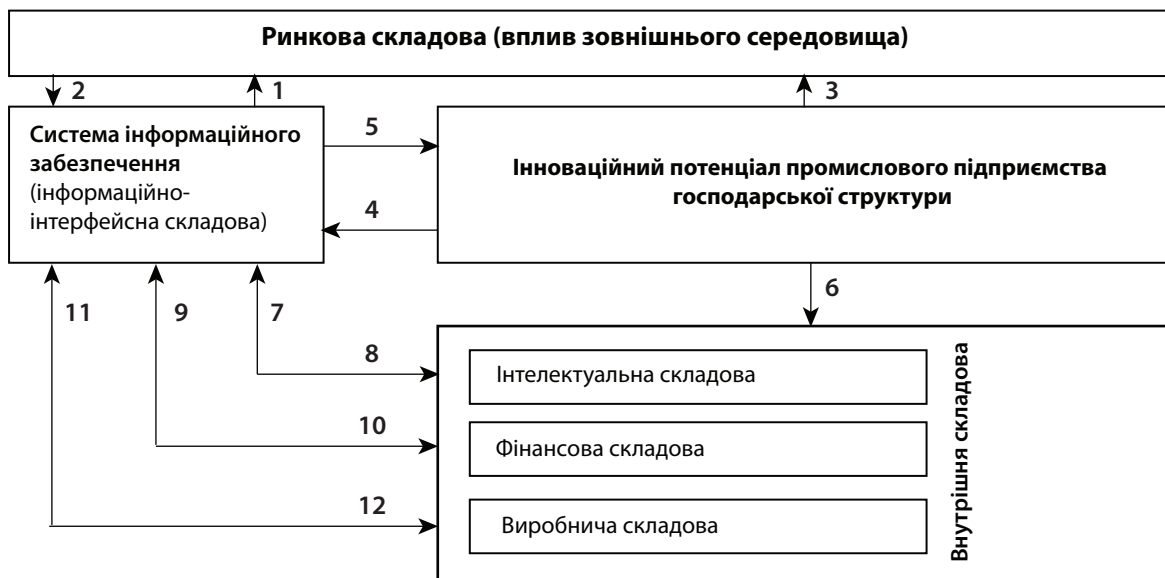

Рис. 1. Складові інноваційного потенціалу промислового підприємства (власна розробка)

Аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що саме інформаційно-інтерфейсна складова виступає тим каталізатором, як згадується у [32], який прискорює трансформацію інноваційних ідей в інноваційні продукти (або процеси).

Варто відзначити, що основні інформаційні потреби діяльності промислових підприємств, при здійсненні останніми інноваційної діяльності, полягають в отриманні достовірної, своєчасної та повної інформації про інтелектуальну, фінансову та виробничу складові інноваційного потенціалу, зв'язки між ними в середині підприємства та з зовнішнім середовищем.

ВИСНОВКИ

Отже, вивчення літературних джерел та власні дослідження дають змогу виділити наступні складові інноваційного потенціалу: внутрішню, зовнішню (ринкову) та інформаційно-інтерфейсну. У свою чергу під внутрішньою складовою слід розуміти інтелектуальну, фінансову та виробничу складові. Варто відзначити, що інформаційно-інтерфейсна складова відіграє об'єднувальну функцію щодо всіх складових інноваційного потенціалу промислового підприємства та являє собою певну систему інформаційного забезпечення. Ін-

неджменту як основа для оцінки фінансового потенціалу підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2, Т. 2. – С. 80 – 83.

2. Чубай В. М. Аналіз інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства у процесі формування і реалізації інноваційної стратегії // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8 (110). – С. 183 – 190.

3. Дзюбіна А. В. Розкриття змісту поняття «інноваційний потенціал» та визначення його складових / Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – С. 72 – 77.

4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком / С. М. Ілляшенко. – Суми: Університетська книга, 2003. – 432 с.

5. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.

6. Гольдштейн Г. Я. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 1998.

7. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. В. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – № 12. – С. 12 – 15.

8. Лисенко Л. А. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислового підприємства, Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04, Харків, 2010.

9. Петрович Й. М. Інноваційний потенціал управління організацією: монографія / Й. М. Петрович, Л. М.

Прокопишин-Рашкевич.– Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010.– 184 с.

10. Тимошенко Н. Ю. Аспекти управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств // Економічний вісник НТУУ «КПІ» / Менеджмент організації: Збірник наукових праць.– 2010.

11. Колесников Є. В. Фінансова складова в результативності використання інноваційного потенціалу промислового підприємства: Дис. канд.екон. наук: 08.00.04/ Харківський національний економічний університет.– Харків, 2007.